

تحلیل نظرات مدیران اجرایی نسبت به اشتغال دانش‌آموختگان کشاورزی

غلامحسین زمانی و طاهر عزیزی خالخیلی^۱

چکیده

از معضلاتی که در دهه اخیر در کشور با آن روبرو هستیم، بیکاری جوانان خصوصاً دانش‌آموختگان دانشگاهی می‌باشد که این معضل در بخش کشاورزی بسیار حادث‌تر به نظر می‌رسد. این پروژه تحقیقاتی با هدف بررسی وضعیت اشتغال دانش‌آموختگان کشاورزی طراحی و اجرا گردید که با روش پیمایش، اطلاعات مورد نیاز جمع‌آوری و با استفاده از فن تحلیل محتوی به واکاوی داده‌ها و نتیجه‌گیری از نظرات مشروح مدیران پرداخته شد. جمعیت مورد مطالعه شامل کلیه رؤسای سازمان‌های جهاد کشاورزی در استانهای کشور بودند و به دلیل تمام شماری در این تحقیق، نمونه‌گیری انجام نگردید. ابزار تحقیق پرسشنامه باز بود که روایی صوری آن توسط متخصصین بخش ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه شیراز تایید شده و پس از تکثیر طی نامه‌ای برای آزمودنی‌ها ارسال گشت. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که بیش از ۹۰ درصد از رؤسای سازمان‌های اجرایی گرایش به دیدگاه اقتصادی در برنامه‌ریزی نیروی انسانی دارند، و حدود ۱۰ درصد به دیدگاه اجتماعی تمایل نشان داده‌اند. در این تحقیق همچنین لیاقت‌ها و مهارت‌های مورد نیاز مشاغل دولتی و غیر دولتی مورد بررسی قرار گرفت و راهکارهای اشتغال‌زایی در سه بخش دولتی، خصوصی، و خود اشتغالی از دیدگاه مسئولین تجزیه و تحلیل و ارائه گردیده است.

واژه‌های کلیدی: اشتغال، دانش‌آموختگان کشاورزی، نیروی انسانی، مدیران اجرایی، خود اشتغالی.

۱- به ترتیب استاد و دانشجوی کارشناسی ارشد بخش ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه شیراز.
(ghh_zamani@yahoo.com)

مقدمه

با نیازهای نظام استخدامی در بسیاری از کشورها در حال افزایش می‌باشد (Annie and Hamali, 2006). نتیجه یک تحقیق در آلمان نشان می‌دهد که توسعه آموزش عالی با افزایش مشکل بیکاری دانش‌آموختگان همراه می‌باشد، ولی مقایسه دانش‌آموختگان با کسانی که آموزش دانشگاهی نداشتند، نشان می‌دهد میزان بیکاری این افراد کمتر بوده است (Schomburg, 2000). افزون بر این، رشد سریع دانشگاهها نیز در سالهای اخیر باعث افزایش میزان بیکاری در بین دانش‌آموختگان شده است (Degaonkar, 2000)، هرچند اهمیت دادن به آموزش عمومی، از جلوه اجتماعی مناسبی برخوردار است ولی عدم توجه به ایجاد فرصت‌های شغلی، نتیجه‌ای جز توسعه اقتصادی غیر متعادل (Lopsided) نخواهد داشت (Sunny, 2000).

برنامه‌های ایجاد اشتغال برای جوانان، ناکافی، ناپایدار و جزء به جزء (Piecemeal) هستند، بنابراین یک خط مشی اشتغال جامع برای مقابله با بیکاری جوانان ضروری می‌باشد که همراه با برنامه‌ریزی نیروی انسانی و یک خط‌مشی جمعیتی پایدار باشد (Degaonkar, 2000).

نظری کتولی و رحمانی (۱۳۸۳) به نقل از مکنون بیان می‌کنند که جمعیت جوان و فعال ایران تا سال ۱۴۰۰ به ۶۱ میلیون نفر می‌رسد و به عبارتی ۲/۵ درصد رشد خواهد داشت، پس سطح اشتغال نیز باید رشدی معادل ۲/۵ درصد در سال داشته باشد تا وضعیت فعلی حفظ شود، یعنی تا سال ۱۴۰۰ در ایران باید ۲۹ میلیون فرصت شغلی ایجاد شود.

تا سالهای اخیر اکثریت دانش‌آموختگان کشاورزی جذب دستگاه‌های دولتی می‌شدند. اطلاعات و آمار بیانگر این مطلب است که ۸۰ درصد دانش‌آموختگان دانشگاه‌ها جذب بخش دولتی شده‌اند (بختیاری، ۱۳۸۲). در بخش کشاورزی نیز از ۲۵ سال گذشته تا کنون حدود ۵۰ هزار نفر از دانش‌آموختگان رشته‌های کشاورزی و منابع طبیعی مشغول به خدمت شده‌اند، از این میزان ۳۵ هزار نفر (معادل ۷۰ درصد) در بخش دولتی و ۱۵ هزار نفر (معادل ۳۰ درصد) در بخش‌های غیر دولتی مشغول به کار شده‌اند (جلالی، ۱۳۸۲). سیاست کاهش کارکنان دولت،

بخش کشاورزی در اقتصاد اغلب کشورها نقش بسزایی را ایفا می‌کند. به طوری که تأثیر مهمی در تولید ناخالص داخلی کشورها داشته و در برخی کشورها نسبت تولید بخش کشاورزی به GDP به صورت مستقیم بیش از ۲۰ درصد و به صورت غیر مستقیم تا ۴۰ درصد می‌رسد. این بخش همچنین از نظر اشتغال‌زایی بسیار با اهمیت است و در برخی کشورها میزان اشتغال در این بخش به صورت مستقیم تا نزدیک ۵۰ درصد و به طور غیر مستقیم تا ۷۰ درصد نیروی کار را به خود اختصاص می‌دهد (کبیری و برزنده، ۱۳۸۳). در اقتصاد ایران نیز بخش کشاورزی اهمیت زیادی دارد، زیرا نه تنها غذای مردم کشور را تأمین می‌نماید و بیش از ۳۰ درصد درآمد ارزی حاصل از صادرات غیر نفتی را کسب می‌کند، بلکه در ایجاد اشتغال حدود ۳ میلیون و سیصد هزار نفر یا ۲۵ درصد فرصت‌های شغلی و تأمین زندگی و معاش جمعیت قابل توجهی که برآورد می‌شود به بیش از ۲۵ میلیون نفر برسد، نیز نقش ممتاز و منحصر به فردی دارد (ورزگر، ۱۳۷۷).

بحث اشتغال و بیکاری جوانان به یکی از بحث‌ها و معضلات مهم در اکثر کشورهای دنیا تبدیل شده است. طی ۱۰ سال گذشته (از سال ۱۹۹۳ تا سال ۲۰۰۳) جمعیت جوان جهان ۱۰/۵ درصد رشد داشته، در حالی که افزایش اشتغال آنها فقط ۰/۵ درصد بوده است. نرخ بیکاری از ۱۱/۷ درصد سال ۱۹۹۳ به بالاترین حد خود یعنی ۱۴/۴ درصد در سال ۲۰۰۳ که معادل ۸۸ میلیون جوان بود، رسید. بیشترین نرخ بیکاری جوانان در سال ۲۰۰۳ در خاورمیانه و آفریقای شمالی (۲۵/۶ درصد) و مناطق جنوبی صحرای آفریقا (۲۱ درصد) و کمترین آن در آسیای شرقی (۷ درصد) و کشورهای صنعتی (۱۳/۴ درصد) بود (سازمان بین‌المللی کار، ۱۳۸۴).

جهانی شدن و تغییرات تکنولوژیک سریع باعث رقابت شدید در بازار کار شده است که این مهم نیازمند افزایش آموزش عالی برای برآورده کردن مهارت‌های مورد نیاز می‌باشد ولی شواهد زیادی بیان‌گر آن است که بیکاری دانش‌آموختگان به خاطر عدم تناسب بین مهارت‌های آنان

اشتغال دانش‌آموختگان کشاورزی انجام گردیده است. نفیسی (۱۳۷۸) به تحلیل آماری جمعیت تحصیل کرده و بیکار در سال ۱۳۷۵ پرداخته و نارسائی‌های نظام آموزش عالی را در این راستا تبیین نموده است. نظری کتولی و رحمانی (۱۳۸۳) عوامل درونی و بیرونی آموزش عالی را که در اشتغال دانش‌آموختگان دخالت دارند، بررسی کرده‌اند و عدم تناسب بین فرآیندها و مواد آموزشی رشته‌های تحصیلی موجود در دانشگاه‌ها، با مهارت‌ها و توانائی‌های مورد نیاز بازار کار را مهمترین عامل موفق نبودن دانش‌آموختگان در کارایی و اشتغال عنوان نموده‌اند. مهندسین مشاور وپسان (۱۳۷۵) با بررسی وضعیت کشاورزی ایران (سطح زیر کشت و نیاز به تولیدات کشاورزی و ...) پیش بینی وضعیت تا سال ۱۳۹۳ را ارائه کرده‌اند که می‌تواند مبنای مناسبی جهت اشتغال متخصصین نیز باشد. در این رابطه ماهر (۱۳۷۸) به تحلیل آماری جمعیت شاغل در بخش کشاورزی از جمله نیروهای متخصص پرداخته و نرخ رشد اشتغال در بخش کشاورزی را بسیار ضعیف (حدود ۰/۰۵۱ درصد) محاسبه کرده است. پوررضا انور (۱۳۷۹) با شش سناریوی مختلف به برآورد نیروی شاغل در بخش کشاورزی برای سال ۱۳۹۰ پرداخته و تأکید بر نرخ رشد اشتغال ۲/۲ درصد دارد. غیاثوند (۱۳۷۷) و ماهر (۱۳۷۸) نیز معتقدند که بر اساس آمار سرشماری سال ۱۳۷۵ نسبت متخصصین به کل شاغلین بخش کشاورزی حدود ۰/۴۷ درصد است. تحقیق و تحلیل ترک نژاد (۱۳۷۸) نشان می‌دهد که نرخ رشد بیکاری برای دانش‌آموختگان کشاورزی مثبت است. تحلیل مطالب فوق حاکی از آن است که موضوع بیکاری دانش‌آموختگان کشاورزی برای مسئولین مملکتی از حساسیت ویژه‌ای برخوردار است، و با توجه به تفویض مسئولیت کمیته اشتغال استانها به مسئولین سازمانهای جهاد کشاورزی و از طرف دیگر درگیری روزانه این مدیران و تلاش‌ها و برنامه‌های متنوعی که برای اشتغال در بخش کشاورزی معمول داشته‌اند، این پروژه تحقیقاتی طراحی گشت تا با تحلیل نظرات آنان و بهره‌گیری از تجربیات آنان، راهکارهای اشتغال‌زائی مناسب ارائه نماید. اهداف اختصاصی این پروژه عبارتند از:

واگذاری برخی از امور به بخش خصوصی برای کم کردن مسئولیت‌های تصدی و تولی‌گری دولت، و ادغام وزارتخانه‌های کشاورزی و جهاد سازندگی که هدف کاهش بار دولت را نیز دنبال می‌کند، استخدام در بخش دولتی را تحت الشعاع قرار داده است. از دیگر سو افزایش شدید عرضه دانش‌آموختگان کشاورزی، عدم رونق بخش خصوصی برای جذب آنها، و نگرش عمومی متعارف به داشتن یک شغل دولتی ثابت و مطمئن موضوعی جدی برای مسئولین امر شده است.

رهایی (۱۳۸۴) به نقل از فرهادیان و همکاران بیان می‌کند که عدم رونق اقتصادی کشاورزی، گسترش بی‌رویه رشته‌های کشاورزی و عرضه فراوان تحصیلکردگان، اشباع بخش دولتی و سیاست کاهش نیرو و عدم توان جذب در بخش خصوصی، باعث شده است تا در دهه ۱۳۸۰ با بحران شدید بیکاری دانش‌آموختگان کشاورزی مواجه باشیم.

آمارها بیان‌گر آن است که تنها ۳/۱ درصد بهره‌برداران بخش کشاورزی در سال ۸۲ دارای تحصیلات دانشگاهی بودند که از این میان فقط ۰/۸ درصد آنها تحصیلات مرتبط با کشاورزی داشته‌اند. به عبارت دیگر ۹۶/۹ درصد از بهره‌برداران بخش کشاورزی فاقد تحصیلات دانشگاهی‌اند که از بین آنها ۴/۴۵ درصد بیسواد هستند. از سوی دیگر وضعیت اشتغال دانش‌آموختگان رشته‌های کشاورزی و منابع طبیعی تا سال ۸۲ نیز حکایت از آن دارد که ۳۵ درصد آنها در بخش‌های غیر مرتبط با کشاورزی شاغلند که این رقم در کشورهای پیشرفته دنیا ۵ درصد است، ۲۲ درصد دانش‌آموختگان که معادل ۳۵۰۰۰ نفر را شامل می‌شود، نیز جویای کار بوده و بر آمار بیکاران کشور افزوده‌اند. اهمیت موضوع وقتی بیشتر به چشم می‌آید که بر اساس برآورد وزارت علوم، تحقیقات و فناوری با توجه به استانداردهای مطلوب آموزشی، هزینه تربیت یک دانشجوی کشاورزی، ۱/۸ برابر یک دانشجوی پزشکی، ۲/۵ برابر یک دانشجوی فنی، مهندسی و علوم پایه و ۲/۷ برابر یک دانشجوی رشته بازرگانی و علوم انسانی می‌باشد (شرکت آرایس، ۱۳۸۴).

برهمن اساس در سالهای اخیر مطالعات متنوعی پیرامون

سه پی‌گیری تلفنی و دو پیگیری کتبی و ارسال مجدد پرسشنامه، ۳۴ پرسشنامه کامل قابل استخراج دریافت گردید.

یافته‌ها و بحث

یافته‌ها و نتایج این پروژه در چهار قسمت شامل دیدگاه رؤسای سازمانهای جهاد کشاورزی استانها در خصوص تقاضا برای دانش‌آموختگان کارشناسی کشاورزی، لیاقت‌ها و مهارت‌های مورد نیاز اشتغال، تغییرات لازم در نظام آموزش عالی، فعالیت‌های انجام شده و زمینه‌های توسعه اشتغال دانش‌آموختگان ارائه خواهد شد.

۱- مؤسسات آموزش عالی و تقاضا برای دانش‌آموختگان کشاورزی

۱-۱- مؤسسات آموزش عالی و استخدام دانش‌آموختگان آنها

حدود ۵۶ درصد از رؤسای سازمانها عنوان کرده‌اند که نوع دانشگاه محل تحصیل کارشناسی کشاورزی ملاک استخدام نبوده و دو دلیل عمده برای نظر خود ابراز داشته‌اند که به ترتیب اولویت عبارتند از: (۱) ملاک استخدام، میزان توانایی‌های دانش‌آموختگان از لحاظ اطلاعات علمی و فنی و همچنین استعدادهای فردی او می‌باشد.

(۲) دلیل انجام آزمون استخدام (علمی و مصاحبه)، نوع دانشگاه ملاک نمی‌باشد.

حدود ۲۶ درصد از پاسخگویان نیز اعتقاد به دانش‌آموختگان دانشگاههای بزرگ و معتبر نظیر تهران، شیراز، مشهد، اصفهان و اهواز داشته که دلایل آنها به ترتیب اولویت بشرح زیر می‌باشد:

(۱) سیستم آموزشی، توان علمی و کارایی دانش‌آموختگان

(۲) استعداد و شایستگی دانش‌آموختگان

حدود ۱۵ درصد از رؤسای سازمانها، نوع دانشگاه مورد نظر خود را دانشگاه دولتی عنوان کرده و دلیل عمده آنها سطح علمی و امکانات دانشگاههای دولتی بوده است. حدود ۳ درصد نیز اعتقاد به دانش‌آموختگان دانشگاه علمی- کاربردی داشته‌اند.

۱- بررسی دیدگاه مسئولین دولتی در خصوص تقاضا برای نیروی کارشناسی کشاورزی

۲- تعیین لیاقتها و مهارت‌های مورد نیاز دانش‌آموختگان کشاورزی برای اشتغال

۳- شناسایی فعالیت‌های انجام شده برای اشتغال دانش‌آموختگان کشاورزی

۴- بررسی زمینه‌های اشتغال دانش‌آموختگان کشاورزی در استانها

روش پژوهش

روش تحقیق این پژوهش روش پیمایش (Survey research) بوده که دیدگاه و نظرات مسئولین سازمان‌های جهاد کشاورزی استان‌های کشور در رابطه با اشتغال دانش‌آموختگان کارشناسی کشاورزی به کمک سئوالات باز جمع‌آوری و با روش تحلیل محتوی (Content analysis) تجزیه و تحلیل گردیده است.

اجرای روش تحلیل محتوی که نسبت به برخی از روش‌های معمول در تبیین واقعیت‌ها به تجربه و تسلط علمی ویژه ای نیاز دارد (باردن، ۱۳۷۵)، بویژه قبل از القاء گویه‌ها به پاسخگویان، نسبت به سایر روش‌ها ترجیح داده می‌شود. این روش که بیشتر در علوم اجتماعی رایج است بسته به هدف تحقیق طراحی و اجرا می‌گردد. مراحل اجرائی این تحقیق بر اساس نظریه ورتن و ساندرز (Worthen and Sanders, 1987) و الگوئی که زمانی (۱۳۷۷) در بررسی کارآیی آموزش عالی استفاده کرده دنبال شد.

جامعه آماری مورد مطالعه شامل تمام رؤسا و کارشناسان ارشد مسئول اشتغال سازمانهای جهاد کشاورزی استانهای کشور (بالغ بر ۵۷ مورد) می‌باشد. در این پروژه نمونه‌گیری صورت نگرفت بلکه کل جامعه آماری تمام شماری شد.

ابزار تحقیق شامل پرسشنامه‌ای با سئوالات باز بود که روائی صوری (Face validity) آن توسط متخصصین ذیربط مورد تأیید قرار گرفت.

از ۵۷ پرسشنامه توزیع شده از طریق پست پس از حداقل

به پذیرش دانشجو بدون توجه به تقاضای بازار کار و اشتغال داشته‌اند.

دلایل رؤسای سازمانهایی که اعتقاد به دیدگاه اقتصادی داشته‌اند، به ترتیب اولویت در پیرامند ۱ و دلایل رؤسای سازمانهایی که اعتقاد به دیدگاه اجتماعی داشته‌اند در پیرامند ۲ ارائه می‌گردد.

بنابراین اکثریت قریب به اتفاق رؤسای سازمانها (۹۱ درصد) اعتقاد به دیدگاه اقتصادی یا برنامه‌ریزی متمرکز داشته و تمایل دارند که پذیرش دانشجویان کشاورزی بر اساس بازار کار و ظرفیت اشتغال باشد.

۲-۱- لیاقت‌ها و مهارت‌های مورد نیاز اشتغال

در این بخش لیاقت‌ها و مهارت‌های مورد نیاز دانش‌آموختگان کارشناسی کشاورزی برای اشتغال در مشاغل دولتی و غیر دولتی ارائه می‌شود.

۲-۱-۱- لیاقت‌ها و مهارت‌های مورد نیاز مشاغل دولتی

رؤسای سازمانهای جهاد کشاورزی لیاقت‌ها و مهارت‌های مورد نیاز دانش‌آموختگان برای فعالیت در ادارات و سازمان‌های دولتی را به صورتی که در پیرامند ۳ ارائه شده، عنوان کرده‌اند.

مهمترین لیاقت و مهارت مورد نیاز دانش‌آموختگان برای اشتغال در سازمان‌ها و ادارات دولتی، داشتن تجربه و مهارت علمی و عملی، و همچنین خصوصیات شخصیتی و علاقمندی به کار در مناطق روستایی می‌باشد و نظام آموزش عالی کشاورزی باید در برنامه‌های آموزشی و پرورشی خود این عناصر را لحاظ نماید.

۲-۱-۲- لیاقت‌ها و مهارت‌های مورد نیاز مشاغل غیر دولتی

مشاغل غیر دولتی شامل فعالیت دانش‌آموختگان در مشاغل خصوصی نظیر شرکتها و نمایندگیها، و همچنین خوداشتغالی آنها در فعالیتهای تولیدی و خدماتی کشاورزی می‌باشد.

لیاقت‌ها و مهارت‌های مورد نیاز دانش‌آموختگان برای اشتغال در مشاغل غیر دولتی از دید رؤسای سازمانهای جهاد کشاورزی استانها به ترتیب اهمیت و اولویت در پیرامند ۴ ارائه شده است.

بنابراین مهمترین لیاقت‌ها و مهارت‌ها برای دانش‌آموختگان کارشناسی کشاورزی به منظور اشتغال در

بنابراین بیش از نیمی از رؤسای سازمانها، نوع خاصی از دانشگاهها را مد نظر نداشته و ملاک آنها برای استخدام لیاقت و توانائی دانش‌آموختگان و برگزاری آزمون بوده است و بقیه نیز عموماً بر دانشگاههای دولتی تأکید داشته‌اند.

۲-۱-۲- وضعیت پذیرش دانشجو در دانشکده‌های کشاورزی

در رابطه با نقش آموزش عالی در تربیت جوانان و آماده کردن آنها برای اشتغال دو دیدگاه کلی وجود دارد (گروه مشاوران یونسکو، ۱۳۶۹):

الف) دیدگاه اقتصادی: این باور وجود دارد که آموزش عالی عهده‌دار انجام وظایف آموزشی ویژه‌ای است. به همین دلیل است که برنامه‌ریزی نیروی انسانی در کشورهای معتقد به این دیدگاه به طور جدی دنبال می‌شود و به عنوان معیاری برای تعیین میزان و الگوی پوشش تحصیلی آموزش عالی به حساب می‌آید؛ و دانشجویان ضمن گذراندن دوره تحصیلی در آموزش عالی، مفاهیم و مهارت‌های اساسی خاصی را فرا می‌گیرند که به طور مستقیم در شغل آینده خود به کار می‌بندند. در واقع تعیین شمار دانشجویانی که به آموزش عالی راه می‌یابند، بر اساس هدف‌های عینی و نیازهای برنامه‌های توسعه اقتصادی صورت می‌گیرد.

ب) دیدگاه اجتماعی: در این دیدگاه هرگونه ارتباط بین آموزش عالی و استخدام بعدی، اتفاقی و نامربوط است. طبق این دیدگاه (که مقبول‌ترین نظریه در میان نظریه‌پردازان آموزشی در اروپای غربی است) هدف از آموزش عالی، رشد فردی دانشجویان است که می‌تواند با در نظر گرفتن اشتغال بعدی آنها مفید، زیان‌آور و یا خنثی باشد.

تحلیل پاسخ‌ها نشان می‌دهد که حدود ۹۱ درصد رؤسای سازمانهای جهاد کشاورزی استانها تمایل به دیدگاه اقتصادی یا برنامه‌ریزی متمرکز داشته و اعتقاد به این امر داشته‌اند که پذیرش دانشجوی رشته کشاورزی باید با توجه به ظرفیت تقاضای اشتغال (بازار کار) باشد و در مقابل تنها حدود ۹ درصد مخالف این دیدگاه بوده و اعتقاد

پیرابند ۱- دلایل آزمودنی‌ها برای اعتقاد به دیدگاه اقتصادی در آموزش عالی کشاورزی

اجرای این دیدگاه باعث:

- ۱- تعادل بین عرضه و تقاضای نیروی کار و جلوگیری از بیکاری و سرخوردگی ۷۱/۴ درصد
- دانش‌آموختگان می‌شود.
- ۲- جلوگیری از اتلاف منابع مادی و انسانی می‌شود. ۱۶/۷ درصد
- ۳- بالا رفتن سطح کیفی آموزش دانشجویان می‌شود. ۷/۱ درصد
- ۴- حفظ ارزش کار و رشته تحصیلی می‌شود. ۴/۸ درصد

پیرابند ۲- دلایل آزمودنی‌ها برای اعتقاد به دیدگاه اجتماعی در آموزش عالی کشاورزی

- ۱- انگیزه دانشجویان بیشتر می‌شود. ۳۳/۳۳ درصد
- ۲- باعث رقابت بین دانشجویان می‌گردد. ۳۳/۳۳ درصد
- ۳- مسئولیت دانشگاه با سواد کردن جامعه است نه ایجاد بازار کار. ۳۳/۳۳ درصد

پیرابند ۳- دیدگاه آزمودنی‌ها در مورد لیاقت‌ها و مهارت‌های مورد نیاز مشاغل دولتی

- ۱- برخورداری از تخصص، تجربه، و مهارت علمی و عملی ۳۰ درصد
- ۲- خصوصیات شخصیتی نظیر اخلاق، پشتکار، تعهد، تقوا، علاقمندی و اشتیاق به کار، پیگیری، اعتماد به نفس و .... ۲۸ درصد
- ۳- آمادگی و علاقه‌مندی به کار در روستا و ارتباط با روستائیان ۱۰ درصد
- ۴- برخورداری از مهارت‌های مدیریتی ۱۰ درصد
- ۵- آشنائی با اقتصاد تولید کشاورزی و تجزیه و تحلیل اقتصادی تولید ۸ درصد
- ۶- توانائی فعالیت‌های پژوهشی و تحقیقاتی ۶ درصد
- ۷- داشتن دید جامع در کشاورزی ۳ درصد
- ۸- آشنائی با تکنولوژی‌های نوین ۲ درصد
- ۹- توانائی انجام وظایف یک کارشناس در چارت اداری ۲ درصد
- ۱۰- آشنایی با زبان انگلیسی ۱ درصد

اشتغال دانش‌آموختگان در مشاغل دولتی و غیر دولتی ذکر کرده‌اند، در نظام آموزش عالی کشاورزی تغییراتی باید بوجود آید. مهمترین تغییرات لازم در نظام آموزش عالی به ترتیبی که در پیرابند ۵ ارائه شده، پیشنهاد شده است:

مشاغل غیر دولتی داشتن مهارت عملی و توانائی انجام کار و همچنین تخصص و توان علمی می‌باشد.

۳- تغییرات لازم در نظام آموزش عالی
رؤسای سازمان‌های جهاد کشاورزی مورد مطالعه اعتقاد دارند به منظور تحقق مهارت‌ها و لیاقت‌هایی که برای

پیرابند ۴- دیدگاه آزمودنی‌ها در مورد لیاقت‌ها و مهارت‌های مورد نیاز مشاغل غیر دولتی

۳۰/۷ درصد	۱- برخورداری از مهارت عملی و توانایی انجام کار
۲۰/۵ درصد	۲- برخورداری از تخصص و توان علمی
۱۵/۹ درصد	۳- توانایی تجزیه و تحلیل مسائل اقتصادی کشاورزی
۱۲/۵ درصد	۴- توانایی مدیریت و سازماندهی
۹/۱ درصد	۵- خصوصیات شخصیتی نظیر خود باوری، اعتماد به نفس
۷/۹ درصد	۶- علاقه‌مندی و آمادگی جسمانی و ...
۳/۴ درصد	۷- داشتن سرمایه

اشتغال دانش‌آموختگان کارشناسی در بخش دولتی، به صورت استخدام در سازمانهای دولتی بوده و اکثریت رؤسای سازمانهای جهاد کشاورزی به این موضوع اشاره کرده‌اند (۹۶/۳ درصد) و ۳/۷ درصد نیز به جذب کارشناسان کشاورزی بصورت سرباز مروج (طرح خدمت نظام وظیفه) اشاره داشته‌اند.

پیشنهادهای رؤسای سازمان‌ها برای توسعه اشتغال دانش‌آموختگان در بخش دولتی به ترتیب اهمیت در پیرابند ۶ ارائه شده است.

بنابراین برای توسعه اشتغال دولتی دانش‌آموختگان کشاورزی نیاز به افزایش مجوز استخدام و تأمین اعتبارات لازم می‌باشد که با توجه به سیاست‌های کلان دولت به نظر می‌رسد این راه‌حل عملی نبوده زیرا سیاست نظام بر کوچک شدن مجموعه کارکنان دولت و سوق دادن دانش‌آموختگان به مشاغل آزاد و خود اشتغالی می‌باشد.

بازنشستگی پیش از موعد: در سالهای اخیر از بازنشستگی پیش از موعد (کمتر از ۳۰ سال خدمت) به عنوان یکی از راهکارهای ایجاد شغل برای دانش‌آموختگان صحبت شده است. بالغ بر ۳۵/۳ درصد از رؤسای سازمانها با این راهکار مخالف بوده، ۸/۸ درصد موافق و ۵۵/۹ درصد نیز به صورت مشروط موافق بوده‌اند. دلایل مخالفت افراد مخالف در پیرابند ۷ و شروط و محدودیت‌های افرادی که به صورت مشروط با بازنشستگی پیش از موعد موافق بودند

بنابراین مهمترین تغییراتی که باید در نظام آموزش عالی کشاورزی از دید رؤسای سازمانهای جهاد کشاورزی استانها انجام شود، افزایش دروس عملی و کاربردی شدن دروس، و انجام کارآموزی بیشتر در سازمانها و مؤسسات مرتبط می‌باشد. که این مهم بدون همکاری مصرانه و مجدانه استادان مجرب در رشته‌های مختلف کشاورزی مقدور و میسر نمی‌باشد.

۴- جمع‌بندی و پیشنهادها برای توسعه اشتغال دانش‌آموختگان

در این بخش فعالیت‌های انجام شده برای اشتغال دانش‌آموختگان کارشناسی کشاورزی در سه بخش دولتی، خصوصی و خود اشتغالی در استانها به همراه پیشنهادها برای توسعه این فعالیت‌ها از دید رؤسای سازمانهای جهاد کشاورزی بحث خواهد شد.

ضمناً با توجه به ماهیت این تحقیق که از روش‌های کیفی نیز بهره گرفت نظرات آزمودنی‌ها تحلیل شده و همراه با نتایج تحقیق کمی فوق‌الاشاره ارائه می‌گردد.

در این خصوص ۵۷/۱ درصد از رؤسای جهاد کشاورزی اعتقاد داشته‌اند که سازمان آنها مسئولیت مستقیم در رابطه با اشتغال دانش‌آموختگان نداشته و ۴۲/۹ درصد عنوان کرده‌اند که سازمان آنها مسئولیت مستقیم در قبال اشتغال دانش‌آموختگان کشاورزی دارند.

۴-۱- اشتغال دولتی

پیرابند ۵- دیدگاه آزمودنی‌ها در مورد تغییرات لازم در نظام آموزش عالی

۴۴/۸ درصد	۱- افزایش دروس عملی و کاربردی شدن دروس
۱۶/۴ درصد	۲- انجام کارآموزی بیشتر دانشجویان در سازمانها و مؤسسات مرتبط
۱۰/۴ درصد	۳- ایجاد دروس آشنایی با حرف کشاورزی
۸/۹ درصد	۴- برنامه‌ریزی آموزش عالی کشاورزی بر اساس نیاز کشور
۷/۵ درصد	۵- به روز شدن اطلاعات و دانش در دانشکده‌های کشاورزی
۶/۰ درصد	۶- ارائه دروس مرتبط با فرهنگ روستایی و دانش بومی
۳/۰ درصد	۷- توسعه کیفی به جای توسعه کمی رشته‌های کشاورزی
۱/۵ درصد	۸- تخصصی شدن رشته‌های کشاورزی
۱/۵ درصد	۹- ایجاد ارتباط بین دانشگاه‌ها و دانش‌آموختگان برای به روز شدن اطلاعات آنان

پیرابند ۶- دیدگاه آزمودنی‌ها در مورد راههای توسعه اشتغال دانش‌آموختگان در بخش دولتی

۶۱/۱ درصد	۱- بالا بردن سقف بکارگیری و افزایش مجوز استخدام و اعتبارات
۲۲/۲ درصد	۲- ایجاد تشکیلات و چارت جدید برای فرصت‌های شغلی
۱۶/۷ درصد	۳- بازنشسته کردن قطعی نیروهای ۳۰ سال خدمت به بالا

پیرابند ۷- مهمترین دلایل مخالفت با بازنشستگی پیش از موعد

- از دست دادن نیروهای کارآموده و مجرب و اتلاف هزینه‌های چندین ساله.
- جذب دوباره این افراد به مشاغل دولتی و غیر دولتی.
- این افراد در بازدهی مطلوب بوده و نمی‌توان دانش‌آموختگان جوان و تازه‌کار را جایگزین آنها نمود.
- فقدان تجربه کاری دانش‌آموختگان جوان.

- جذب کارشناس کشاورزی در سازمانهای دولتی موجب ارتقاء سطح علمی و تخصصی آنها می‌شود.
- ارتباط علمی قوی‌تری با مؤسسات آموزشی - پژوهشی و سایر سازمان‌های دولتی و خصوصی ایجاد خواهد شد.
- توانایی مدیریت و برنامه‌ریزی برای توسعه کشاورزی بالا می‌رود.
- انگیزه فعالیت و خدمت در سازمان‌های جهاد کشاورزی افزایش خواهد یافت.

در پیرابند ۸ ارائه شده است. بنابراین نتیجه گرفته می‌شود که نمی‌توان از بازنشستگی پیش از موعد به عنوان یک راهکار عملی برای اشتغال دانش‌آموختگان استفاده نمود زیرا علاوه بر اینکه سبب از دست دادن نیروهای کاردان و با تجربه می‌شود، تنها باعث اشتغال تعداد محدودی دانش‌آموخته شده و راهکار مناسبی برای خیل عظیم متقاضیان جویای کار نیست. افزون بر نکات فوق آزمودنی‌ها معتقد بودند که :

پیرابند ۸- شروط و محدودیت‌های افرادی که به صورت مشروط با بازنشستگی پیش از موعد موافق بودند

- ۱- این راهکارها تنها برای تعدادی محدود و به صورت مقطعی قابل اجرا است.
- ۲- باید در ابتدا دانش‌آموختگان تازه کار در کنار این افراد آموزش ببینند.
- ۳- باید برای بازنشستگان و تأمین زندگی آنها فکری شود.
- ۴- اجرای این راهکار باید با برنامه‌ریزی مناسب همراه باشد.
- ۵- این راهکار باید برای کارمندانی باشد که در مشاغل کلیدی نیستند.

پیرابند ۹- مهمترین اقدامات انجام شده برای توسعه اشتغال در بخش خصوصی

- ۱- صدور مجوز و همکاری در تشکیل تعاونی‌ها ۳۸/۷ درصد
- ۲- صدور مجوز برای تشکیل نمایندگی‌های تهیه و توزیع نهاده‌های کشاورزی ۱۲/۹ درصد
- ۳- الزام کشاورزان و واحدهای دامپروری به استخدام دانش‌آموختگان به عنوان ناظر یا مسئول ۱۲/۹ درصد
- ۴- صدور مجوز احداث گلخانه سبزی و صیفی ۱۲/۹ درصد
- ۵- صدور مجوز تأسیس شرکت‌های مکانیزاسیون ۹/۷ درصد
- ۶- صدور مجوز تأسیس آزمایشگاه‌های خاکشناسی و تشخیص آفات و بیماری‌ها ۶/۵ درصد
- ۷- صدور مجوز احداث مجتمع‌های دامداری و مرغداری ۳/۲ درصد
- ۸- صدور مجوز تأسیس شرکت‌های مشاوره‌ای ۳/۲ درصد

پیرابند ۱۰- دیدگاه آزمودنی‌ها در مورد راههای توسعه اشتغال دانش‌آموختگان در بخش خصوصی

- ۱- گسترش تشکیل شرکت‌های خدماتی فنی و مشاوره‌ای ۱۹/۵ درصد
- ۲- تسهیل پرداخت اعتبارات بانکی ۱۳/۱ درصد
- ۳- دادن امکانات (زمین، آب و ...) به دانش‌آموختگان ۱۳/۱ درصد
- ۴- الزام واحدها و طرح‌های تولیدی بزرگ به جذب کارشناس ۱۳/۱ درصد
- ۵- گسترش طرح‌های درآمدزا نظیر طرح طوبی ۱۳/۱ درصد
- ۶- صدور مجوز برای نمایندگی‌های فروش نهاده‌ها ۱۳/۱ درصد
- ۷- حمایت دولت از تعاونی‌ها و تشکلهای ۳/۰ درصد
- ۸- الزام شرکت‌های خصوصی به استخدام دانش‌آموختگان ۳/۰ درصد
- ۹- تشویق دانش‌آموختگان به انجام کارهای مزرعه‌ای ۳/۰ درصد
- ۱۰- توجیه کشاورزان بزرگ برای استخدام دانش‌آموختگان ۳/۰ درصد
- ۱۱- ایجاد کشت و صنعت‌ها ۳/۰ درصد

۴-۲- اشتغال در بخش خصوصی

رؤسای سازمان‌های جهاد کشاورزی مهمترین اقدامات انجام شده در رابطه با اشتغال در بخش خصوصی دانش‌آموختگان کشاورزی را به ترتیبی که در پیرامند ۹ ارائه شده است، عنوان کرده‌اند.

بنابراین عمده فعالیت سازمان‌های جهاد کشاورزی در رابطه با اشتغال در بخش خصوصی دانش‌آموختگان کشاورزی صدور مجوز برای تأسیس شرکت‌ها، نمایندگی‌ها، آزمایشگاه‌ها و مجتمع‌های تولیدی می‌باشد.

پیشنهاد‌های رؤسای سازمان‌های جهاد کشاورزی برای توسعه اشتغال در بخش خصوصی دانش‌آموختگان کشاورزی به ترتیب اهمیت در پیرامند ۱۰ ارائه شده است.

عمده‌ترین پیشنهاد‌های رؤسای سازمان‌ها برای توسعه اشتغال در بخش خصوصی دانش‌آموختگان کشاورزی، گسترش شرکت‌های خدماتی و تعاونی، پرداخت تسهیلات اعتباری و دادن امکانات به آنها می‌باشد.

همچنین آزمودنی‌ها مهمترین زمینه‌های شغلی را تأسیس شرکت‌های مشاوره‌ای، خدماتی، مکانیزاسیون، صنایع غذایی و بسته‌بندی، بازاریابی و بازررسانی، دامداری، پروراندی، مرغداری، شیلات، کشت زیر پلاستیک و تولیدات گلخانه‌ای معرفی کرده‌اند که بر اساس تجربه عملی و با موفقیت بالا همراه خواهد بود.

تحلیل نظرات آزمودنی‌ها حاکی از آن است که اشتغال دانش‌آموختگان در بخش دولتی بسیار محدود می‌باشد؛ و از سوی دیگر بخش خود اشتغالی با سختی‌های بسیاری همراه بوده و عملاً تعداد بسیار اندکی ممکن است سالیانه جذب این بخش گردند. لذا واکاوی عمیق موضوع، محقق را به این نتیجه رسانده است که بخش خصوصی در صورت تقویت و تأمین شرایط بهترین امکان را برای اشتغال دانش‌آموختگان کشاورزی دارد.

رؤسای سازمان‌های جهاد کشاورزی تأمین شروطی را لازمه رسیدن بخش خصوصی به آمادگی لازم برای اشتغال دانش‌آموختگان کشاورزی عنوان کرده‌اند که در پیرامند ۱۱ ارائه شده است.

بنابراین نتیجه گرفته می‌شود که اصلی‌ترین زمینه‌های اشتغال در بخش خصوصی در ده سال آینده، از طریق تعاونی‌های مختلف تولیدی و خدماتی و شرکت‌ها می‌باشد که دانش‌آموختگان باید دارای مهارت و تخصص و دانش نظری لازم باشند و همچنین امکانات و اعتبارات و پشتیبانی بخش دولتی برای بخش خصوصی وجود داشته باشد.

۴-۳- خود اشتغالی

رؤسای سازمان‌های جهاد کشاورزی اقدامات انجام شده در رابطه با فعالیت‌های خود اشتغالی دانش‌آموختگان کارشناسی کشاورزی در استان‌ها را به ترتیبی که در پیرامند ۱۲ ارائه شده است، عنوان کرده‌اند.

بر همین اساس، اقدامات اساسی انجام شده برای خود اشتغالی دانش‌آموختگان کشاورزی، اولویت در واگذاری زمین و موافقت‌های اصولی، مهیاسازی زمینه برای تشکیل تعاونی‌های تولیدی و پرداخت تسهیلات بانکی می‌باشد. البته حجم این فعالیت‌ها کم بوده و با وضعیت دانش‌آموختگان بیکار کشاورزی تناسب ندارد.

رؤسای سازمان‌های جهاد کشاورزی استان‌ها، زمینه‌های فعالیت‌های خود اشتغالی دانش‌آموختگان کشاورزی در ده سال آینده را به ترتیب اولویتی که در پیرامند ۱۳ ارائه شده است، عنوان کرده‌اند.

پیشنهاد‌های رؤسای سازمان‌های جهاد کشاورزی برای توسعه خوداشتغالی دانش‌آموختگان کارشناسی کشاورزی نیز به ترتیب اهمیت در پیرامند ۱۴ ارائه شده است.

همانگونه که ملاحظه می‌شود عمده‌ترین پیشنهاد‌های رؤسای سازمان‌ها برای خوداشتغالی دانش‌آموختگان، معرفی آنها به بانک‌ها جهت دریافت وام‌های یارانه‌ای، حمایت از تعاونی‌ها و تشکل‌های دانش‌آموختگان می‌باشد.

پیرابند ۱۱- دیدگاه آزمودنی‌ها در مورد شروط لازم برای رسیدن بخش خصوصی به آمادگی لازم برای

اشتغال دانش‌آموختگان

۴۰/۸ درصد	۱- داشتن دانش و مهارت و تخصص توسط دانش‌آموختگان
۲۹/۶ درصد	۲- اعطای امکانات، اعتبارات و پشتیبانی دولتی
۱۱/۱ درصد	۳- واگذاری بخشی از وظایف دولتی به بخش خصوصی
۷/۴ درصد	۴- دادن اعتماد به نفس به دانش‌آموختگان
۷/۴ درصد	۵- آشنا ساختن افراد با وضعیت تجارت و بازاریابی و بازار رسانی
۳/۷ درصد	۶- راه اندازی و حمایت از تشکیل تعاونی‌ها

پیرابند ۱۲- مهمترین اقدامات انجام شده برای توسعه خود اشتغالی دانش‌آموختگان

۲۳/۳ درصد	۱- اولویت در واگذاری زمین و اعطای موافقت‌های اصولی
۲۰/۹ درصد	۲- مهیاسازی زمینه برای تشکیل تعاونی‌های تولیدی
۱۶/۳ درصد	۳- هدایت دانش‌آموختگان برای ایجاد گلخانه‌های متمرکز
۱۴/۰ درصد	۴- اعطای تسهیلات بانکی با یارانه
۹/۳ درصد	۵- هدایت تشکیل واحدهای تولیدی زراعی کوچک
۴/۶ درصد	۶- هدایت تشکیل واحدهای دامی کوچک
۴/۶ درصد	۷- هدایت تشکیل تعاونی‌های دامداری
۴/۶ درصد	۸- واگذاری اراضی ملی و دولتی به دانش‌آموختگان در قالب طرح طوبی
۲/۴ درصد	۹- هدایت تشکیل تعاونی‌های آبخیزداری

پیرابند ۱۳- دیدگاه آزمودنی‌ها در مورد زمینه‌های فعالیت‌های خود اشتغالی در ده سال آینده

۲۷/۵ درصد	۱- ارائه خدمات فنی و مشاوره‌ای به بهره برداران
۲۶/۵ درصد	۲- تولید نهال، گل، گیاه و تولید محصولات زراعی و باغبانی
۱۸/۷ درصد	۳- کشت گیاهان گلخانه‌ای
۱۵/۷ درصد	۴- تشکیل تعاونی به همراه دیگر دانش‌آموختگان
۳/۹ درصد	۵- تشکیل شرکت‌های توزیع نهاده‌ها
۳/۹ درصد	۶- طرح های دامداری، پرواربندی و مرغداری
۳/۸ درصد	۷- طرح های تولیدی اشتغال‌زا نظیر طرح طوبی

پیرایند ۱۴- دیدگاه آزمودنی‌ها در مورد راههای توسعه خود اشتغالی دانش‌آموختگان

۳۶/۴ درصد	۱- معرفی دانش‌آموختگان به بانک‌ها جهت دریافت وام با یارانه
۲۱/۲ درصد	۲- کمک به تشکیل تعاونی‌های تولیدی نظیر گلخانه‌ها، نهالستان‌ها، شرکت‌های خدمات مکانیزاسیون و خدمات مشاوره‌ای
۱۸/۲ درصد	۳- حمایت جدی‌تر دولت از تشکل‌های دانش‌آموختگان
۹/۱ درصد	۴- روان‌سازی و ساده‌سازی قوانین و مقررات
۹/۱ درصد	۵- صدور کلیه مجوزها و موافقت‌های اصولی طرح‌های کشاورزی برای دانش‌آموختگان
۳/۰ درصد	۶- هماهنگی بین دستگاه‌های اجرائی برای حمایت از دانش‌آموختگان
۳/۰ درصد	۷- توسعه طرح‌های کوچک تولیدی و حمایت از آنها

سپاسگزاری

حمایت‌های آن مؤسسه محترم و همکاری‌های رؤسای محترم سازمانهای جهاد کشاورزی استان‌ها تقدیر و تشکر می‌گردد.

این پروژه تحقیقاتی یکی از پروژه‌های طرح نیازسنجی نیروی انسانی متخصص است که با حمایت مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی اجرا شد. لذا از

منابع مورد استفاده

- باردن، ل. (۱۳۷۵). *تحلیل محتوا*. ترجمه ملیحه آشتیانی و محمد یمنی دوزی سرخابی. تهران: انتشارات دانشگاه شهید بهشتی.
- بختیاری، ص. (۱۳۸۲). بررسی وضعیت اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاهی و مؤسسات آموزش عالی در گفتگو با کارشناسان و استادان دانشگاه. *روزنامه همشهری*، شماره ۳۲۱۹، ۱۳۸۲/۸/۱۷.
- پوررضا انور، ا. (۱۳۷۹). *بهبود یابی اشتغال در بخش کشاورزی*. مؤسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی و اقتصاد کشاورزی وزارت کشاورزی.
- ترک نژاد، ا. (۱۳۷۸). *استاندارد مشاغل*. وزارت جهاد سازندگی.
- جلالی، خ. (۱۳۸۲). برنامه‌های سازمان نظام مهندسی کشاورزی جهت اشتغال فارغ التحصیلان. قابل دسترس در: <http://www.jobiran.com/whatsnew/default.htm-77k>
- رهابی، ز. (۱۳۸۴). بررسی نقش آموزش عالی در حل مشکل اشتغال فارغ التحصیلان دانشگاهها؛ دانشگاه کارآفرین؛ نیازهای بازار کار. *تدبیر*، شماره ۱۵۹. قابل دسترس در: <http://www.imi.ir/tadbir/tadbir-159/reports-159/2.asp>
- زمانی، غ. (۱۳۷۷). کارائی آموزش عالی، متأثر از اهداف و برنامه‌های تحصیلی دانشجویان. *پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی*، سال ششم، شماره ۴، ص. ۷۵-۹۵.
- سازمان بین‌المللی کار. (۱۳۸۴). *روند جهانی اشتغال جوانان*. ترجمه مسعود ایمانیان و مبین ایمانیان. کار و جامعه، شماره ۶۳، ص ۳۳-۲۴.

- شرکت آرایس. (۱۳۸۴). نرخ بیکاری فارغ التحصیلان رشته های کشاورزی. قابل دسترس در: <http://www.araris.net/news.htm>
- غیاث وند، ا. (۱۳۷۷). بررسی تحولات جمعیت و عرضه و تقاضای نیروی انسانی متخصص در کشور. مؤسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی.
- فولتن، ا. و ویلیامز، جی. (۱۳۷۳). آموزش عالی و برنامه ریزی نیروی انسانی: مطالعه تطبیقی اقتصادهای بازار و برنامه ریزی متمرکز. ترجمه دفتر امور آموزش عمومی، عالی و تحقیقات، سازمان برنامه و بودجه. تهران: انتشارات سازمان برنامه و بودجه.
- کبیری، ا. و برزنده، م. (۱۳۸۳). رویکرد جدید بخش کشاورزی ایران در اصلاح ساختار بازار. مجموعه مقالات نخستین همایش کشاورزی و توسعه ملی (جلد دوم). معاونت برنامه ریزی و اقتصاد وزارت جهاد کشاورزی، مؤسسه پژوهش های برنامه ریزی و اقتصاد کشاورزی، ص ۶۲۱-۵۹۸.
- گروه مشاوران یونسکو. (۱۳۶۹). فرآیند برنامه ریزی آموزشی. ترجمه فریده مشایخ. تهران: انتشارات مدرسه.
- ماهر، ف. (۱۳۷۸). منابع انسانی، جمعیت، اشتغال و مهاجرت. معاونت پژوهش های اقتصادی، اجتماعی گروه پژوهش های اجتماعی و حقوقی مؤسسه پژوهش های برنامه ریزی و اقتصاد کشاورزی.
- مهندسین مشاور و یسان. (۱۳۷۵). ظرفیت های بالقوه صادراتی محصولات کشاورزی ایران با توجه به تولید و مصرف داخلی. انتشارات مرکز مطالعات برنامه ریزی و اقتصاد کشاورزی، وزارت کشاورزی.
- نظری کتولی، ع. و رحمانی، ر. (۱۳۸۳). چالش های اشتغال فارغ التحصیلان دانشگاهها. تدبیر، شماره ۱۵۳. قابل دسترس در: <http://www.imi.ir/tadbir/tadbir-153/article-153/5.asp>
- نفیسی، ع. (۱۳۷۸). بررسی نارسائی های ارتباط نظام های آموزش و اشتغال و راهکارهای اصلاح آن. وزارت آموزش و پرورش.
- ورزگر، ش. (۱۳۷۷). اشتغال در بخش کشاورزی. تهران: وزارت کشاورزی، معاونت برنامه ریزی و بودجه، مؤسسه پژوهش های برنامه ریزی و اقتصاد کشاورزی.
- Annie, M. N. W. and Hamali, J. (2006). Higher education and employment in Malaysia. *International Journal of Business and Society*, 7(1), 102-121.
- Degaonkar, C. (2000). Youth unemployment in Karnatka. *Indian Journal of Labour Economics*, 43(4), 725-734.
- Schomburg, H. (2000). Higher education and graduate employment in Germany. *European Journal of Education*, 35(2), 189-194.
- Sunny, D. (2000). Unemployment and employment of educated youth in Kerala. *Indian Journal of Labour Economics*, 43(4), 719-724.
- Worthen, B. R. and Sanders, J. R. (1987). *Educational Evaluation: alternative approaches and practical guidelines*. New York: Longman.

Executive Administrators' Perceptions Towards Agricultural Graduates Employment

Gh. H. Zamani and T. Azizi¹

Abstract

Youth unemployment, specially academic graduates in agriculture fields, is one of the severe challenges in recent years in Iran. The aim of this research was to investigate the status of agricultural graduates employment. A survey research methodology was conducted in this research and "content analysis" was used to infer the perceptions of the subjects. The population of the study consisted of all the chief administrators of the Jihad-e-Keshavarzi organizations of all provinces in Iran; therefore census study were applied. The research instrument was an open ended questionnaire which was mailed to the respondents after its face validity was confirmed by experts in Agricultural Extension and Education Department, Shiraz University.

The results indicate that the majority of the administrators (90%) believed in "Economic Orientation" in contrast to 10% who agreed toward "Social Orientation" in curriculum planning of higher agricultural education. In this study also, competencies and skills needed for governmental and non-governmental sectors, were investigated and presented. Finally strategies to enhance employability for agricultural graduates in public, private, and self-employment sectors were suggested.

Keywords: Employment, Agricultural graduates, Human resource, Executive administrators, Self-employment.

---

1. Professor and Graduate Student, respectively, Department of Agricultural Extension and Education, College of Agriculture, Shiraz University. (ghh_zamani@yahoo.com)